

Universal Declaration of Human Rights - Kabardian

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Цыху Хуэфацэхэм Теухуа Дунейпсо Джэпсалъэ

Дунейпсо кӕрал зэгухъаныгъэм и зэхуэсу 1948 гъэм дыгъэгъазэм и 10-м шыIам къыщаштащ 217 А (III) зи бжыгъэ унафэмкIэ.

Дунейпсо Кӕрал Зэгухъаныгъэм (ДКӕЗ) и Зэхуэсым егъэIур;

Дунейпсо цыхугъэм къыхубыдэ дэтхэнэ зы цыхури зэгухъаныгъэри;

мы джэпсалъэр сытым шыгъуи я нэгум цIагъэтурэ мыбы къыщыхэщ цыху хуэфацэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ я нэIэ зэрытрагъэтым, хуащI лъытаныгъэм егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ гъуэзукIэ зрагъэужьыну;

хэгъэгу кIуэцIхэми дунейпсоми кIуэхукIэ нэхъри зыщызужь амалхэр зыхуагъэцхъэпэурэ мы зэгухъаныгъэшхуэм хэт кӕралхэм езым я лъэпкӕхэри, я унафэм цIагъэт нэгъуэщI кӕралхэм я лъэпкӕхэри къызэщIуубыдэу, дунейпсом и дэнэ цIыпIи мы цыху хуэфацэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ лъэщу цызрагъэкIуэным, къыщаштэным, цагъэзэщIэным хуцIэкъунхэу,

цыху хуэфацэхэм теухуауэ жылагъуэхэми лъэпкӕхэми я зэхуэдэ идеал щапхъэхэр кӕззыгъэуэв мы дунейпсо джэпсалъэр.

1-нэ пычыгъуэ

Цыху псори щхъэхуити, я цыхымырэ я хуэфацэхэмрэкIэ зэхуэдэу кӕалхур. Акъыlrэ зэхэщIыкI гъуазэрэ IэщIи, зыр зым зэкъуэщI зэхэщIэ яку дэлъу зэхуыцытын хуейхэщ.

2-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхури зэхуэдэу хуитищ мы джэпсалъэм хэт цыху хуэфацэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ зыхуигъэцхъэпэну, зыщыщ расэм, и фэм, цыхубз-цыхухъуу зэрыщытым, и бзэм, шыгъ диным, политичнэ е нэгъуэщI еплъыкIэу шIэм, лъэпкӕыу е цыху гуру къызыхэкIам, мылӕкуу шIэм, къыщалъхуа-къыздалъхуам емылгытауэ зэхэгъэжынышэу, хуэгъэкIуэтэныгъэнышэу.

КъинэмыщIауэ, кӕрал щхъэхуити, нэгъуэщIымы и унафэ шIэти, щхъэхуитыжныгъэ (автономие) зимыли, нэгъуэщIу зы щхъэхуитыныгъэ лӕахъэ зытелъи, сыт хуэдэрей кӕралым и цыхуу цытми дэтхэнэ зы цыхум зэхэгъэжныгъэ хуащI хъунукъым зыщыщ кӕралым и политичнэ е юридическэ системэ е дунейпсо кӕралхэм я зэхуакум щIэ статусым къыхэкIыу.

3-нэ пычыгъуэ

Псэуныр, щхъэхуитыныр, шынагъуэнышэагъэр хэти и хуэфацэщ.

4-нэ пычыгъуэ

Хэти пщылIыу плъытэ е пщылIыпIэ ибгъэт хъунукъым, сыт хуэдэ шIыкIэуи пщылIыгъэр, пщылI щэн-кӕзэхуныр зыми хуэбдэ мыхъуну къуэдыщ.

5-нэ пычыгъуэ

Хэти лъэщыгъэ епхьэлIэ хъунукъым, залымыгъэкIэ, цIыхугъэм къемызэгъу е и напэр зыгъэулышын хуэдэкIэ удэзекIуэ, апхуэдэ тезыр теплхъэ хъунукъым.

6-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфашцэ дэнэ щIыпIи цIыхуу, юридическэ лицоуэ къыщалътэну.

7-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цIыхури къэрал хабзэм и пащхъэ щызэхуэдэщ икIи къэрал хабзэм къэхъумэныгъэхэр зэхэгъэжыншэу, я зэхуэдэу зыхуагъэщхъэпэну хуити, зэхэгъэжыншэу, зэхуэдэу хуэфашцэ мы джэпсалгъэм къемызэгъ, зэхэгъэж зыхэлъ IуэхуцIафэхэми, апхуэдэ IуэхуцIафэм сымт хуэдэуи тегъэгущхуэнми къыщахъумэну.

8-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цIыхум хуитыныгъэ илэщ хабзэ нэхъыщхъэм е къэрал хабзэм къырипэс цIыху хуэфашцэхэр зыкътэ IуэхуцIафэ къыщыхъукIэ хуитыныгъэ илэ хеящIэхэм зыхуигъэзэну, зыкъригъэхъумэну.

9-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цIыхури лажъэ имылэу яубыд, ягъэтIыс е егъэзыгъэкIэ нэгъуэщI щIыпIэ яху хъунукъым.

10-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цIыхуми хуитыныгъэ илэщ и хуэфашцэхэр, и хуитыныгъэхэр щаубзыхукIэ икIи езым зы лажъэ къыщытралхъэкIэ зыми фIэмылIыкI, зыми и унафэм щIэмыт, имытелхъэ хеящIэ цхъэхуит псэхуитыр захуагъэкIэ икIи нахуэуэ и Iуэхум иригъэплгъыну хуеину.

11-нэ пычыгъуэ

1. Зы лажъэ/щIапхъэджагъэ зытралхъэ дэтхэнэ зы цIыхури зиухишжын зыхуэныкъуэну шынагъуэнишагъэхэр зыщигъуэтыну хеищIэгъу нахуэм и кIэхуы, къэрал хабзэм тету ягъэкъуанишэхункIэ хейуэ къалътэр, мыхеицэ къраплъыркъым.

2. Хэти ягъэкъуанишэ хъунукъым, щищIэм щыгъуэ къэрал хабзэкIэ е Дунейпсо хабзэкIэ щIапхъэджагъэу ямыбжа зы Iуэху зэрищIам е ищIапхъэу къащыхъу зэримыщIам цхъэкIэ. Хэти щIапхъэджагъэ щищIам щыгъуэ хуэгъуау щыта тезырым нэхъыбэ тралхъэ хъунукъым.

12-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цIыхум и гъащIэ унейм, и унагъуэм, и унэм е зэрызэрыщIэ щIыкIэхэм цхъэусыгъуэнишэу зыри къыхэзэрыхъ хъунукъым, и напэм, и цIэм къеIусэ Хэти хуитыныгъэ илэщ мыпхуэдэ къыхэзэрыхъныгъэхэм къэрал хабзэкIэ зыкъыщыригъэхъумэну.

13-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цIыхум хуитыныгъэ илэщ дэтхэнэ зы къэрал и щIыналгъэм цхъэхуиту цызекIуэну, щыпсэуноу.

2. Дэтхэнэ зы цIыхум хуитыныгъэ илэщ езы и къэралри хэту дэтхэнэ зы къэралым илэпхъукIыну икIи щIэрыщIэу нигъэзэжыну.

14-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ шэщ залымыгъэ/лей кыищрахым и цхьэр нэгъуэщI кэрал иригъэзыну, цхьэегъэзныгъэ амалхэр зыхуигъэщхьэпэну.

2. Ауэ пэжыпэу политичнэу щымыт шIэпхъэджагъэхэм е Дунейпсо кэрал зэгухам и мурад, и бзыпхъэ къемызэгъ IуэхушIафэхэм кыыхэкI дауэдапцэхэм цыгъуэ мы хуитыныгъэр зыхуэбгъэщхьэпэ хъунукъым.

15-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ шэщ зы кэралым и цыхуу щытыну.

2. Дэтхэнэ зы цыхур зицыхуу щыт кэралым цхьэусыгъуэнишэу хэбгъэкI е нэгъуэщI кэралым и цыху хъуну шэ хуитыныгъэм хэбгъэн хъунукъым.

16-нэ пычыгъуэ

1. Зи ныбжъ ирикъуа дэтхэнэ зы цыхухъуми цыхубзми хуитыныгъэ шэщ кызыыхэкIа лъэпкъым, зи цыхуу щыт кэралым е дину шыгъым кыыхэкI пэрыуэгъу кыыхуэмыуву, хуиту кыишэну, дэкIуэну, унагъуэ цухуэну.

2. Зэрышэн-зэдэкIуэным теуха зэзэгъныгъэр (нэчыхьыр), зэрышэну-зэдэкIуэнухэм езым я цхьэхуитыныгъэ пэжрэ я фIэфIныгъэ икъурэкIэ яухуэр.

3. Унагъуэр, жылагъуэ-лъэпкъ псэукIэм и лъабжъэ нэхъыщхьэщI, жылэми кэралми къехъумэр.

17-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ шэщ езым и унейуэ е нэгъуэщIхэр шэхьэгъууэ мылкъу зригъэIэну.

2. Дэтхэнэ зы цыхур цхьэусыгъуэнишэу и мылкъу пэлэщIэ е лъымыIэсыф пицIы хъунукъым.

18-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхум гупсысэ, зэхащIэ икIи дин хуитыныгъэ шэщ. Мы хуитыныгъэм кыизэщIеубыдэр и закъуэу е гупу, нахуэу е унейуэ (цэхуу) и тхьэхуэIуэрыщIэнхэр, и динкIэ шIапхъэхэр нэрылгагъуу яригъэщIэн, игъэзэщIэн хуитыныгъэри.

19-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ шэщ зэрыхуейуэ гупсысэну, и гупсысэхэр кыиIуэтэну. Мы хуитыныгъэм хэти цыхур и гупсысэхэм кыыхэкIкIэ зыми кыимыгъэгумэщIыну, кэралыгъуэ гъунапкъэхэм емылътатауэ шIэныгъэхэр, гупсысэхэр сьт хуэдэрей гъуэгукIи къэхутэн-къэпщытэн, зыIэрыгъэхьэн хуитыныгъэри.

20-нэ пычыгъуэ

1. Хэти хуитыныгъэ шэщ Iэцэнишэу, зауэ-банэнишэу зэхуэсыну, хасэ цухуэну, ухуа хасэм хыхьэну.

2. Хэти зы хасэ хыхьэну ебгъэз хъунукъым.

21-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ шэщ заныщIэу езым е хуиту кыыхиха и лыкIуэхэм я IэкIэ кэралым и зегъэкIуэн Iуэхухэм хыхьэну, хэлэбэну.

2. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ шэщ и кэралым цыхубэм кыыхузэригъэпэщ амалхэр зэхэгъэжынишэу, псом хуэдэу зыхуигъэщхьэпэну.

3. Хьыкумэт Ищхьэтетныгъэм и лъабжъэр къэралым и цыхубэм и фIаигъуэныгъэри. А фIаигъуэныгъэр утыку къохъэр щэху цыкIэм тет хэхыныгъэ хуит захуэху е цыхухэм я фIаигъуэныгъэхэр щхьэхуит-псэхуиту кыызэрагъэлъэгъуэфыну гъэпса нэгъуэцI цыкIэхуэ, зи ныбжъ ирикъуа цыху псоми яхузэIухауэ, я IэIэтхэми зэхуэдэ гуащIэ яIэуэ, пIалъэ гъэнэхуакIэ кыитрагъээзэжхэмкIэ.

22-нэ пычыгъуэ

Цыхубэ жылагъуэм зэрыщыщым елгытауэ дэтхэнэ зы цыхум хуэфайщ социалнэ къэхъумэныгъэ. Къэрал гуащIэкIэ е къэралыгъуэхэм я зэдэIэпыкъуныгъэкIэ икIи дэтхэнэ зы къэралым езым и гъэпсыкIэмрэ и амалхэмрэ елгытауэ дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иIэщ и напэрэ и цыхугъэрэкIэ тыншу зэрызиужьыну экономикэ, социалнэ икIи цIэнхабзэ IуэхукIэ зыхуэныкъуэну амалхэр ирагъэгъуэтыну.

23-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иIэщ лэжъэну, и Iуэхур хуиту кыыхихыну, захуагъэкIэ икIи хуэфI амалхэмкIэ лэжъэну икIи Iуэхунишагъэм кыищыхъумэну.
2. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иIэщ зэхэгъэжынишэу зэхуэдэ Iуэху папщIэ зэхуэдэ лэжъапщIэ къратыну.
3. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иIэщ езыри и унагъуэри цыхум хуэфэцэн псэукIэ иIэу зыгъэпсэун, щыхуейм деж зылгыIэсыфыну социалнэ хъумэныгъэхэмкIэ цIэгъэбыдауэ зы псэукIэ амал къезытын зы лэжъапщIэ хуэфI кыIэрыхъэну.
4. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иIэщ езым и фIагъэ папщIэ хасэ (профсоюз, сендикэ) зэхуишэну, апхуэдэ зэхэшам хыхъэну, хэтыну.

24-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иIэщ зигъэпсэхуэну, и нэгу зригъэужьыну, псом хуэмыдэу и лъэжъэгъуэ пIалъэр цыху хуэфайщ шапхъэм иту кыыхуагъэпсыну, пIалъэ гъэнэхуакIэ и лъэжъапщIэри къратурэ гъэпсэхуакIуэ дэкIыну.

25-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иIэщ езыри и унагъуэри узынишэн, тхъэгъуэ хуэфайщ иIэу псэун папщIэ шхыныгъуэ, файщ, унэ икIи медицинскэ дэIэпыкъуныгъэ игъуэтыну. Хэти хуитыныгъэ иIэщ, Iуэхунишагъэ, сымаджагъэ, хукъуагъэ, лыгъуабагъэ, фызабагъэ, жьыгъэ икIи езым имыIэщIагъэ Iуэхугъуэхэм кыыхэкI амалынишагъэ, тхъэмыщкIагъэ кыылгысу щытмэ кыищыхъумэну, кърагъэлыну.
2. Анэхэмрэ сабийхэмрэ хуитыныгъэ яIэщ хэхуэу кыкIэлгыплъынхуэ, кыдэIэпыкъунхуэ. Зэрыша зэлI-зэфыз и бынуи зэмыщхъэгъусэхэм къалъхуауи щыррет, сабий псоми я зэхуэдэу, зэхэгъэжынишэу хуагъэщхъэпэр а зы социалнэ къэхъумэныгъэ амалхэр.

26-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхур хуитыгъэсэныгъэ зэригъэгъуэтыну. Гъэсэныгъэр, нэхъ мащIэ дыдэу къапщтэмэ икIи лъабжъэ гъэсэныгъэр ахъишэнишэщ. ПэщIэдзэ гъэсэныгъэр зумыгъэлэнкIэ амал зымыIэу егъэзыгъуэщ. Техникэ икIи IэщIагъэ гъэсэныгъэр хэти хузэIухагъэнуу. Ипщэ гъэсэныгъэр зэхэгъэжынишэу хэти хузэIухауэ щытын хуейщ езым и сэнауш (талант) елгытауэ.
2. Гъэсэныгъэр цыхум и цыхугъэм икъуу зригъэужьыным хуэфIыу гъэпсауэ икIи цыху хуэфайщэхэмрэ хуитыныгъэ нэхъыщхъэхэмрэ хуащI цыхъыр, лытэныгъэр игъэлъэщыным, цIигъэбыдэным хуэунэтIауэ щытын хуейщ. Гъэсэныгъэм цыхухэр хуцIигъэкъун хуейщ расэ псоми, лъэпкъ псоми, дин гуп псоми я зэхуакум гулгытэ, зэгурыIуэ, зэхуэфIыныгъэ, зэныбжъэгъуэгъэ дэлгыну икIи мамырныгъэр кыыхъумэн папщIэ Дунейпсо Къэрал Зэгухъэныгъэм иригъэкIуэкI лъэжъыгъэм зригъэужьу щытын хуейщ.

3. Сабийхэм ирагъэгъуэтыну гъэсэныгъэр зыхуэдэнур къыхэзыхыну хуитыр, псом япэрауэ и анэ-адэриц.

27-нэ пычыгъуэ

1. Хэти хуитыныгъэ илэщ цыхубэм и цлэнхабзэ гъащлэм хуиту ныхыхъэну, гъуазджэр зыхуигъэщхъэпэну, цлэныгъэ зыужьыныгъэм хэтыну икIи ар зыхуигъэщхъэпэну.

2. Хэти хуитыныгъэ илэщ езым къигъэщлэ цлэныгъэ, жъабзэ (литературэ), гъуазджэ лэщлэгъэхэм мылкъуу, пщлэуэ, цыхъуэ къыпэкIуэу хъуар къыхуахъумэну.

28-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфацищ мы джэпсалгъэм къыщыхэщ цыху хуэфацихэмрэ хуитыныгъэхэмрэ щэгъээщлэфыну зы социалнэ икIи дунейпсо гъэпсыкIэ системэ щылэну.

29-нэ пычыгъуэ

1. Хэти езым и цыхугъэм хуиту икIи икъуу зригъэужьыну амал къезыт цыхубэ жылагъуэми къэралми хуицлэжыпхъэ пцэрылхэр илэщ.

2. Хэти и хуэфацихэр зыщыхуигъэщхъэпэкIэ икIи и хуитыныгъэхэр щызэрихъэкIэ, нэгъуэщлэхэм я хуэфацихэмрэ я хуитыныгъэхэмрэ хуэгъэпэжын, абыхэм цыхъ, лъытэныгъэ къыхуегъэщлэ икIи демократичэскэ жылагъуэм зэдащтэ цэнхабзэр (этикэр), жылагъуэ гъэпсыкIэр, цылэкIэр егъэфлэкIуэным и амалхэр къэхъума хъун папцлэ хэхауэ къэрал хабзэкIэ гъэнэхуа гъунапкъэхэм епхауэ щытиц.

3. Дауи иррехъу, мы цыху хуэфацихэмрэ хуитыныгъэхэмрэ зыхуэбгъэщхъэпэ, зепхъэ хъунукъым Дунейпсо Къэрал Зэгухъам и гурыл-гурыцлэхэмрэ и бзыпхъэхэмрэ (принципхэмрэ) къемызэгъыу.

30-нэ пычыгъуэ

Мы джэпсалгъэм къыхиубыдэ дэтхэнэ зы хабзэ гъэувар зыгурыбгъаIуэ хъунукъым мыбы къыщилуэтыкIа хабзэ гъэувахэм щыщ гуэр илэтыну, цукъуэну дэтхэнэ зы къэрал, гупи, нэрыбги хуитыныгъэ ирит хуэдэу.
